

helyeinek meghatározása (= hova?). De a hol?, honnan?, hova? kérdéseket meg sem említi.

Több példát nem hozok fel, bár könnyen találhatnák. A szerzőnek e munkácskája mindenestre tanuskodik arról, hogy ő gondolkodott e tárgyról, t. i. a magyar nyelvnek idegen ajkú iskolákban való tanításáról; de e könyvében legalább, nem tudta megtalálni és kimutatni a helyes útakat és módokat. Biztosabban megtalálja, ha ezt az elvet követi: *ne nyelvtant, hanem nyelvet tanítsunk*, mert nem grammatikusokat, hanem magyarul beszélni tudó polgárokat akarunk nevelni.

E könyv vezérkönyvül, említett hibái miatt, nem ajánlható; de azoknak, kik e tárggyal foglalkoznak s a tanításban követendő helyesebb módszerről szeretnek gondolkozni — gondolatébresztő olvasmányul szolgálhat.

(Budapest.)

KOMÁROMY LAJOS.

ÚTBAIGAZÍTÁSOK, ÉSZREVÉTELEK.

8-dik kérdés. *Sok középiskolában ú. n. naplót vagy diariumot használnak a tanultak fixálására, összegyűjtésére stb. Mi e tanító eszköznek tulajdonképi szerepe? Csak az esetleg ki nem segítő tankönyvet akarja-e pótolni? Vagy egyéb methodikus szükségleteknek szolgál? S hogyan kell vele bánni? **

A philologiai és realis szaktudományok oktatásában már annyi segítő eszközt alkalmazunk úgy az utasítások ajánlatából, mint saját praxisunkból eredő okulásból, hogy egy újabb eszköz hangsúlyozása majdnem vakmerőség számba vehető. A szemléltetés, a kísérletezés, az extemporalék, az iskolai és házi præparatiók, mindmegannyi tevékeny eszközöknek váltak be a középiskolai oktatásban. Mindezek daczára kevés intézetben használják a tanultak analysisére, összefoglalására, a tudományos tények fixálására, az ismeretek összegyűjtésére, úgy az egyes tudományok belső lényegbeli, mint a különböző tudományszakok párhuzamos vonatkozásainak feltüntetésére és biztosítására a naplót vagy diariumot. Ennek használata és az ebből folyó oktatási eredmény kedvező volta arról győződtetnek meg, hogy van még egy oly hathatós eszköz, melynek gyakori alkalmazásával a sokszor parlagon maradó lelki tehetségeket is munkásságra sarkalhatjuk, hogy azok részt vevén a tanulás processusában, sikeres tevékenységre hívják ki a tanítvány

* E kérdésre egy másik feleletet is kaptunk, melyet a jövő számban fogunk közölni.

A szerk.

képességét. Ily igen sokszor parlagon maradó tehetségek a szemléleten alapuló analysis és synthesis, az ítélésben gyökerező associatio és systematikus fogalomalkotás. A képzetalakulás csendes folyamából eredő ezen belső lelki munkásság nem minden tanulóban működik egyaránt és egyöntetűen, a miért is szükséges, hogy egy erősebb biztosító eszköz, még pedig külső, látható eszköz ezen képzetfeldolgozást az agyban lekösse és odaerősítse. A szemlélet és az ítélet fixálására pedig a diarium a legintensivebb eszköz. A lelki tehetségek kifejlesztéséről pszichologikusan gondoskodó modern pädagógia intensivebb jelentőséget nyer a régínél, midőn elsőben a szóbeli közlés mellé a szemléltető tanítást rendeli, midőn másodsorban a fogalmak elsajátítása végett az írásbeli kifejezés eszközeit is nyomatékosan ajánlja.

Ily irányban kívánják utasításaink a gondos gyakorlatirást, felekezeti tantervek már a legalsóbb osztályokban az írott fogalmazást, ezen szempontból számtalan pädagógiai szakértekezés az írásbeli dolgozatok fontosságát hangoztatja és feltárja ennek ezer bibéjét, mindazonáltal úgy belföldi, mint külföldi tanügyi folyóiratokban hasztalanul keresünk nyomatékosabb ráutalást a diarium használatára vonatkozólag, melyet egy kisebb didaktikai közvélemény úgy odakünn, mint benn hallgatagon elfogadott, melyet tehetősen használ és melynek nagyobb-mérvű sikereit is köszöni.

Valóban az írásbeli dolgozat úgyszólván a szóbeli oktatásnak hatásköre, a honnan a vezető tanár megítélheti, mily phasisokon haladt át tanítványainak szellemi kifejlődése vagy mily mértékben hatotta át és tette tartalmassá a tanítvány fogékony lelkét. Ez bélyege, okmánya a tudásnak. Elvezet az önállóság ama fokához, melyen a tanuló tudatosan fejezheti ki gondolatait, ítéletét, tudását. Csakhogy az oktatás, a szóbeli közlés és az írásbeli kifejezés, mint végeredmény közt még nagy űr van, melynek betöltésére, áthidalására az írásbeli præparatio: a diarium van hivatva, hogy azt is, miről a szóbeli elmondás részint a tárgyi körök nagysága, részint az idő csekélyisége miatt nem gondoskodhatik, állandósítsa, biztosítsa. Tudjuk, hogy a tárgyi oktatás követelménye az, hogy a Wissen állapotából a Können-ébe átvezessen. A Können kimutatására az utasítások is egy írásbeli dolgozat szükséges voltára szorulnak. De hogy mennyiben sikerül ez, azt a tapasztalat naponként élénken bizonyítja. Az írásbeli dolgozatok előkészítésére, begyakorlására és sikeres megoldása végett óhajtják az utasítások a tábla általános használatát realis és philologiai szakokban, hogy a közlöttek a tanulót áthassák és benne megerősödnének, mivel: «a szem képe mindenkor emelni fogja a hangképzetek hatását és a természetiekben is a schematicus táblarajz nem ritkán világosabb képzetet ad a tárgyaknak zavaros, mert részletekkel túltelt szemléleténél.» Így az utasítások. A tábla tehát oly eszköz, mely a

szemléleten fölül, még egy magasabb elvnek, a szemlélteknak és irottaknak biztosítására szolgál. A nyelvi és a természettudományi oktatásnak fixáló eszköze. Való dolog, hogy ezen táblahasználat még nem általános és nem hatott be minden középiskolába, legalább nem minden tanár módszerébe, mi eléggé sajnós. Azonban pusztán a tábla használata sem teljesen kielégítő, mivel csupán a pillanatnyi biztosítást mozdítja elő és nem gondoskodik arról, hogy a közlött dolog a tanulónál is úgyszólván megörökíttessék. Szükséges, hogy a szóbelileg is és a táblán is közöltek, a már felfogott képzetek és fogalmak, vagy ezek analysise még külön is állandósítandó, külön följegyzendő legyen, és erre újlag a diarium az, mely a netalán előforduló hézagot betölti. A közhasználat eszközei mint a szavak egybeírása, hol egyes papírszeletekre, hol úgynevezett szöszedetekbe, a fordítás, a házi előkészületnek egy a tanuló által választott füzetbe írása, vagy ugyancsak papírszeletekre, vagy egyáltalán sehova, nagyon felszínes, sőt igen kényelmes, de hatástalan eszköz az oktatás fixálására, a tudás összegezésére, az érdek ébrentartására. Pedig egy önálló, rendszeres írásbeli munkásság, mely fölül áll az ily önkényes jegyzetesen, de e sokat is magába foglalja, hozzá még a tárgyi analysis, egy meggyőződöttet synthesis feljegyzésére is szolgál, a tanulót egy bizonyos tanulási módszerhez, áttekinthető összegezéshez, systematikus gondolkodáshoz szoktatja. Mennyire előmozdítója ez a tudásnak, annak megmondhatója oly egyén, ki ily szellemi fegyelem eszközével, a diariummal operált. Hozzá járul még az is, hogy egy ily eszköz használata nem csupán a tanítás sikerét fokozza, hanem a tanítvány érdekét megtartja, tehetségeit, főleg a figyelmet, a szabatos munkásságot, a perceptiót és apperceptiót is öregbíti. Nagy kárára vall a modern oktatásnak, hogy ez eszköz nem dívik egyetemesen. A didaktikai egyöntetűség pedig legalább azt kíváná, hogy ott, a hol pár tanár használja, az egész intézetre elfogadtatnék. Tapasztalja ezt a diariumban hívő tanár, midőn oly osztálynak lép örökébe, mely e segítő eszközt sohasem ismerte, de főleg ott, hol a modern pädagógia híve szemben áll egy elavult módszerrel. Még üdvös dolog, hahogy ily hely ena táblának csak néminemű használata dívik. Holott sok helyen még ez sem általános és helyette uralkodik és busásan arat a régi slendrián.

Sok helyütt, hol nem elégedettek az engedélyezett és használatban levő tankönyvvel — és ki volna vele tökéletesen megelégedve ?! — a hiányok pótlására a diktálást is használják, akárhogy ellenőrizték is, vagy szemet hunyjanak is a directorialis, fődirectorialis argusszemek¹. Sok helyütt azon véleményt táplálják, hogy a diktáltak beírása egyedül-czélja a diariumnak. Pedig ez non sens. Egy tankönyv mellé még egy újabbnak sorolása! Igaz, hogy busásan vannak ki nem elégítő, de azért használatban levő tankönyveink, és ellenére a tankönyv túltermelésnek

kevés azok száma, mely a jelen oktatásnak úgy egészben, mint részben megfelel. Az utasítások kivánta inductiv szellemben írt tankönyv fehér holló. Szinte azon hiedelem kap lábra, hogy a tankönyvek egyes középiskolák, egyes tanférfiak számára írónak, mint a színművek egyes színészek, színésznők egyéniségéhez. A mértéket sokszor önmagukból, nem az elvből merítik. Bátran viselhetik czégérül, hogy az utasítások alapján íródtak, valójában nem azok és így más jobb helyett approbálva és applicálva lesznek. Ha feltalálható bennök az utasítások által előírt forma, nem födi ezt a tartalom, vagy viszont. Egy-két magyar nyelvtanunk és egy verstan elég ügyesen applikálta e módszert, de ez alapon nyugvó latin, német, görög, francia nyelvtanunk, históriai, physikai tankönyvünk nincsen. Az említettem nyelvtanokat, verstant sem használják általánosan, a többi pedig módszer nélkül való compendium. Az ezekben adott fogalmak oly át nem látszóak, zavarosak, az összeállítás oly rendszertelen, a fordítás oly hamis, hogy a tanítvány el nem igazodhatik rajtok. Valóban jobb volna, ha nem is volnának tankönyveink! Ilyenek legalább nem. Hiába erősítjük, hogy a tanuló az iskolában tanulja meg tárgyat, minek igazában kellene is történnie, de a tárgyi körök terjedelmé oly nagy, a tárgyak száma oly sok, a tanóra oly kevés, a tanítványok száma oly nagy, hogy e tényezők elmellőzhetlenné teszik a tankönyvet. Míg azonban nincsenek inductiv módszeren felépülő tankönyveink és a létezők alapján tanítunk, meg is kell küzdenünk nehézségükkel. A mit nyujtanak, az legtöbbször sok is, de a *hogyan* nyujtják, az hiányos. Vajon ily ki nem elégtő tankönyvek pótlója legyen a diarium? Alig hihető. Hogy a tanár egy év leforgása alatt egy tankönyvet adjon vagy a meglévő hézagait írással pótolja vagy corrigálja, azt tiltja a didaktikai méltányosság. Hogy a nyelvek oktatója a tankönyv hiányait pótolja, ahhoz a diarium fölösleges, mert a jól választott olvasókönyv vagy az idegen szöveg keresztül-kasul való feldolgozása úgyis oly fogalmakhoz, ismeretekhez vezet el, miről a nyelvten számot sem ad, miről az író talán nem is álmodott, mit a tankönyvfordító az eredetiben nem is talált. Vakmerő és időfecsérlő munkára vállalkoznék az, ki ily rendeltetésre szánná a diariumot. Vagy talán az oktatás kísérőjeként szerepeljen? hogy benne leírassuk a fogalmakat, az oktatás végeredményét, melyekkel az egész oktatás succusa a tanuló lelki szemei előtt álljon? Erre sincsen szükség. Megadják azt jól, rosszul tankönyveink: a compendiumok.

Már korábban említettük azon körülményt, hogy a szóbeli oktatás és az írásbeli dolgozat között a módszer egy áthidalásról gondoskodhatik. Mondottuk, hogy ennek egyik eszközét látjuk az utasítások ajánlata táblairásban. Az írásbeli dolgozat, mint a tanításbeli siker és eredmény súlypontja, mindenkor meggyőződötteti az ellenőrző tanítóközeget a tudás

quantitása- és kvalitásáról. Ezeket még sikeresebben mozdítja elő a tábla mellett a diarium. Tehát az írásbeli dolgozat prodomusa legyen a diarium? Első sorban és közvetve az is, közvetlenül pedig bevezeti a tanuló szellemét egy oly módszerbe és általa egy oly rendszerbe, melynek alkalmazásával hamar és hathatósan fog tudományos igazságokhoz, fogalmakhoz jutni. Egy analitikus módszert, biztos synthesist, egy tiszta rendszert oltunk a növendékbe, melynek segítségével úgy az iskolában, mint a gyakorlatban, az életben, bármely pályán, mindazon esetben boldogulni fog, midőn helyesen akar következtetni, itélni és benső lényét tökéletes formában kifejezni. Úgy formalis, mint tartalmi eszközt és anyagot nyújt, mely egy tökéletesebb lelki működést kíván megszilárdítani.

E szempontból a diarium érdeme kétfőből áll: a gyakorlati és elméleti hasznú. Előkészít a gondolkodásra, a gondolatok tökéletesebb kifejezésére, melynek eredményeül a fogalom, az eszme tisztult alakban áll elő. Nem meddő dolog ezek hangsúlyozása. Hányan jutnak fel a VIII. osztályba és ki az életbe, kik még benső énjöket, de még a bennök ébredező gondolatot sém tudják átlátszóan, helyesen kifejezni? Hányan vannak az egyetemen és a közpályán, kik a közönséges kifejezőmód fölé nem tudtak kerekedni? Mint ezeket megszüntető eszköz, a diarium szerepe igen tág körű, magába felöleli a középiskolai összes oktatást. Nemesak a nyelvi, hanem a realis tanszakok oktatását is. Oly napló tehát, melyben számot ad a tanuló, mint emésztette meg a tanítást, melyben számot vet a tanár, mint sajátította el az oktatást. — Az oktatás intensivebbé tétele, a tárgy megszilárdítása és vele biztosítása. Mai középiskolai oktatásunk sokkal inkább átmeneti még, sem hogy a diarium használata egyetemesen elfogadott lehetne. Részint az oktatási tradíciókhoz conservatíven ragaszkodó elméleti nevelés, részint az utasításoknak azon égerútja, mely a methodusban szabad választást enged az inductio és deductio között, nem hagyja meggyökerezni ez eszközt és nélkülözhetőnek tekinti a diariumot. Az inductív módszer híve másképen fog róla itélni. Nem abstract elmélethez vezető, hanem gyakorlati, főleg gyakorlati hasznú. Nem a kényelemnek előmozdítója, hanem éber munkásságot parancsoló eszköze tanítványnak, tanárnak. Ez írott szóval való tanulás a tanítványnak összes házi, a legtöbb helyen ellenőrizetlen munkásságát tárja ki elébünk, egy hamar megszokott kényszer, melynek minden rendű és tehetségű tanuló alá legyen vetve, mely pontos felügyelet mellett minden tanulótól minden nap számon kéri, hogy mit tett. A merően szóbeli oktatás és a szóbeli számonkérés sok tanítvány oktatásánál lehetetlenné teszi, hogy a tanár bármely órában stricte számot adjon arról, mily fokon áll az oktatására bízott eszköz. A diarium, a leghatalmasabb didaktikai fegyelmi eszköz, megvaló-

stja. ezt. A miért az ezt használó tanár hetenkint legalább egyszer átnézve a diariumot, továbbhaladásának mértékét leli benne. Egy állandó evidentia szülemlik meg általa.

A mi a diarium formáját illeti: legyen az egy vaskos füzet, mely bekötve, az egész esztendőn át használható. Az előre megszámozott lapok margóján álljon a datum az aznapi munkásság élén, alatta a tantárgy neve, melyből præparált, sőt a munkálat folyamán a lecke speczialis fejezeteinek címei. Az alábbi forma szerint képzeljük megvalósíthatónak kezelését:

103. oldal.

Az óra már éjfélét ütött, a föld már néma lön.

Az óra már éjfélét ütött.

Állítmány: ütött,	} bővített mondat.
Alany: az óra,	
Tárgy: éjfélét,	
Időhatározó: már	
Ige: ütött	A.
Főnév: óra, éjfél,	
Időhatározó szó: már	
Névelő: az.	

A föld már néma lön.

mint fent. B.

$A + B =$ állító összetett mondat.

éj + fél + *t*, *üt* + ött stb.

óra: órás, órai, tanóra, toronyóra stb.

Az óra üt, a föld néma.

Az ütő óra, a néma föld.

Asyndeton.

és így tovább.

ü — ü — — — — ü —
az óra már éjfélét ütött,

ü — — — — — ü —
a föld már néma lön, stb.

ü — | ü — | — — | ü —
ü — | — — | ü —

a b c b.

A vers nyelvtani, mondattani, stilistikai és versbeli sajáttsága.

Egy árva gyermek sorsa. Párhuzam Jókai Koldus gyermekével. A téli éj. A temető éjjel. A költemény prózai elbeszélése stb.

Latin, görög, német és francia leckénél szószedet előzi meg: a fentebbi tárgyalást. Igaz, hogy a munka soknak látszik, de a lecke.

május 10.

Magyar nyelv.

Mondatelemzés.

a) Mondatrészek.

b) Beszédrészek:

Képlet.

Szóképzés:

Szócsoport:

Phrasisok:

Képek.

Alakzat.

Versezet:

Képlet.

Rímek:

Összefoglalás.

Feldolgozandó themák.

kicsiny lehet, és keveset jól elvégezve, a haszon annál kecsegtetőbb. Ha egy olvasmány tárgyalása napokba is kerülne ily feldolgozás alapján, egy nem felszínes, hanem beható tudáshoz vezet. Minden tantárgy magából kinálja a feldolgozandó leczkemenetet, a themát.

Következőkben összeállítottuk egy főgymnasiumi diarium tervezetét. Haladtunk benne az utasítások tanításterve szerint és itt-ott pótolunk saját praxisunkból. Megjegyzendőnek tartjuk, hogy a diarium nyelvi feldolgozásaiban az olvasmányt tartjuk mindenütt alapnak.

I. osztály: Magyar ny. Szó- és mondatelemzés. A szók felbontása alkotó részeikre. Ragok és képzők összeállítása. Szócsoportok. Kisebb olvasmányok tartalmi reproductiója. Költői olvasmányok prózába átalakítása. Fák, házak, állatok leírása.

Latin ny. A közéletben használatos latin szavak összegyűjtése. Szavak. Szó- és mondatelemzés. Egy végződésű szóalakok összeállítása. A declinatio és conjugatio összeállítása. Phrasisok. Fordítás.

Földrajz. Térképi jeleknek összegyűjtése. (Folyók, hegyek, síkságok, helységek jegyei.) Az iskola helyrajza. A piac helyrajza stb. Megyék, országrészek, országok, Európa rajza. Városok, országok egybeállítása, nagyságuk, lakosaik száma, nevezetességük szerint.

Mathematika. Házi feladványok, vonatkozással a közéletre és a földrajzi adatokra.

II. osztály: Magyar ny. Szó- és mondatelemzés. Szóbontás. Szócsoportok. Szóvonzaton alapuló phraseologia. Rokónértelmű és alakú szók csoportosítása. Olvasmány-reproductió. Költemény prózába alakítása. Természeti jelenségek leírása. Fogalmazások.

Latin ny. Szavak. Szó- és mondatelemzés. A szók genera szerint csoportosítás. Igék csoportosítása tövük főbb alakjuk szerint. Phrasisok. Szócsoportok. Szóképzés. Egyszerű mondatalkotás a congruentiát illetőleg. Fordítás.

Földrajz. Ázsia, Afrika, Amerika és Ausztrália országainak, tengereknek, folyóknak, hegyeknek lerajzolása, összehasonlító ábrázolása az országoknak stb. nagyságuk és alakjuk szerint. Városok és országok egybeállítása nagyság, lakosság, nevezetesség szerint.

Mathematika. Mint az I. osztályban.

III. osztály: Magyar ny. Szó- és mondatelemzés. Szócsoportok. Idegen és saját szerű szavak, phrasisok csoportosítása úgy az iskolai mint a magánolvasmány alapján. Kisebb történelmi tételek feldolgozása. Régi magyar fegyverek, eszközök, házak csoportosító összeállítása (esetleges rajz.) Olvasmány reprodukálása. Fogalmazványok. Levélírás. Hangsúlyos költemények alakí és szerkezeti elemzése.

Latin ny. Szavak. Szó- és mondatelemzés. Phrasisok. Szócsoportok. Szóvonzatok egybeállítása. Congruentia példái. Fordítás. Az ol-

vasmányokban előforduló régészeti adatok (fegyverek, eszközök) csoportosítása, rajza. Infinitivusi és participialis mondat szerkezetek példatára.

Német ny. Szavak. Szó- és mondatelemzés. Szócsoportok. Szóvonzatok. Phrasisok. Fordítás. Declinatio és conjugatio összeállítása. Szócsoportosítás genus szerint.

Történelem. Chronologiai összeállítása a helyeknek, személyeknek és eseményeknek. Magyarország térképe az egyes korok alapján. Történeti statisztika.

Földrajz. Természeti jelenségek megfigyelése. Kisebb mérvű statisztika. Vonatkozás a történelmi anyagra.

Mathematika. Mint a II. osztályban. Vonatkozás a történelmi számadatokra.

IV. osztály: Magyar ny. Mondatelemzés. Szócsoportok. Phrasisok. Verselemzés. Stílusbeli kategóriák keresése az olvasmányból. Elbeszélés, leírás az olvasmányból. Tartalomreproduktió. Történeti események, személyek elbeszélése, vonatkozással a latin, német olvasmányokra. Fogalmazványok. Polgári ügyiratok.

Latin ny. Szavak. Szó- és mondatelemzés. Phrasisok. Etymologikus szócsoportok. Szóvonzatok. Fordítás. Kisebbszerű oratio recta átalakítás. Consecutio temporum kifejtése. Régészeti és mythologikus adatok kalászata. Mondatszerkezetek szemelgetése. A történelmi személyek és események rövid tárgyalása. Verselemzés. Rokoniértelmű és alakú szók csoportosítása.

Német ny. Szavak. Szó- és mondatelemzés. Phrasisok. Szócsoportok. Szóvonzatok. Fordítás. Rokoniértelmű és alakú szók csoportosítása. Levélírás. Tartalomreproduktio.

Történelem. Vonatkozások a latin és német nyelvi történelmi olvasmányok köréből. A régebbi államviszonyok összehasonlítása hazánkéival. Őkori térképek (provinciák, birodalmak.) Chronologia. Synchronistikus összeállítás.

Természetrész. Chemiai tűnemények megoldása a közéletből. Ásványösszehasonlítás. Kristályelemzés. A lakóhely közéleti ismertetése.

Mathematika. Házi feladványok, vonatkozással a történelmi és természetrész adataira.

V. osztály: Magyar ny. Stílus-elemzés. Stílus-összehasonlítás. Kisebb értekezések. Verselemzés. Szerkezetmagyarázat. Románzok, balladák és lyrai költemények összehasonlítása, vonatkozással a latin és német nyelvi anyagra.

Latin ny. Szavak. Mondat- és stílus-elemzés. Phrasisok. Szócsoportok. Szóvonzat. Fordítás. Oratio recta és obliqua átalakítás. Consecutio temporum kifejtése. Személgetés a syntaxis és stílus szabályaihoz.

Régészeti és mythologikus kalászat. Verselemzés. Fogalmazások. Régi fegyverek, szerszámok és alaprajzok ábrázolása.

Görög ny. Szavak. Szó- és mondatelemzés. Phrasisok. Szócsoportok. Declinatio és conjugatio összeállítása. Fordítás. Szóvonzatok. Congruentialis példák.

Német ny. Szavak. Mondatelemzés. Szócsoportok. Fordítás. Stílus elemzés. Fogalmazás. Tartalom reproductió. Kisebb jellemzések. Polgári ügyiratok. Régészeti kalászat.

Történelem. Összehasonlító fejezetek a középkorból. Chronologia. Történeti térképek. Magánolvasmány feldolgozása. Synchronistikus összeállítás.

Természetrajz. Megfigyelések a növények életéből. Növénycsoportosítás és összehasonlítás. Növényelemzés. Növények és alkatrészeik rajzolása.

Mathematika. Példák feldolgozása vonatkozással a históriára és természetrajzra.

Geometria. A példatár kidolgozása.

VI. osztály. Magyar ny. Stílis és aethetikai elemzések. Drámai kivonatok. Jellemrajzok a drámából. A drámai élet és a valóság összehasonlítása. Drámai helyzetek fejtegetése. Verselemzés. Stílus elemzés és összehasonlítás. Vonatkozások a latin és német nyelvi anyaggal.

Latin ny. Szavak. Mondatelemzés. Phrasisok. Stílus elemzés. Fordítás. Oratio recta és obliqua átalakítás. Consecutio temporum kifejtése. Szemelgetés a syntaxis és stílus szabályaihoz. Stílus gyakorlás. Régészeti és mythologiai kalászat. Aeneas bolyongásának térképe.

Görög ny. Szavak. Mondatelemzés. Phrasisok. Szócsoportok. Szóvonzatok. Szemelgetés a syntaxis szabályaihoz. Fordítás. Görög élet a memorabiliákból.

Német ny. Szavak. Mondat- és stíluselemzés. Aethetikai és stílus kalászatok. Fordítás. Verselemzés.

Történelem. Históriai összefoglalások. Összehasonlító fejezetek.

Chronologia. Magán olvasmányok feldolgozása. Synchronistikus összeállítás.

Természetrajz. Megfigyelések és összehasonlítások az állatok életéből.

Mathematika és geometria. A példatár feldolgozása.

VII. osztály. Magyar ny. Aethetikai és műelméleti elemzések. Jellemrajzok az életből és költői olvasmányokból. Összefüggő poétikai elemzések. Stílusképzés. Összehasonlító vonatkozások a latin, görög, német és históriai tananyaggal. Magánolvasmányok feldolgozása.

Latin ny. Phrasisok. Stíluselemzés. Fordítás. Oratiók átalakítása. Consecutio temporum kifejtése. Syntaktikai, stílistikai szemelgetés. Régé-

szeti kalászat. A római élet Plautus, Terentius vagy Cicero alapján. Levélírás.

Görög ny. Szavak. Mondatelemzés. Phrasisok. Fordítás. Stiluselemzés. Régészeti, syntaktikai és stilstikai kalászatok. A görög élet Homerosban.

Német ny. Stiluselemzés. Aesthetikai és műelméleti kalászatok, Szerkezetelemzés. Fordítás.

Földrajz. Összehasonlító statistika. Okulások a statistikából. Államformák fejtegetése.

Természettan. Physikai tünemények összehasonlítása. Természettani példatár.

Mathematika. Geometria. Mint a VI. osztályban.

VIII. osztály: Magyar ny. Aesthetikai és műelméleti fejtegetések. Összehasonlító vonatkozások a latin, görög, német és magyar irodalommal. Magánolvasmányok feldolgozása.

Latin ny. Phrasisok. Stiluselemzés. Fordítás. Syntaktikus szemelgetések. Régészeti, irodalomtörténeti, mythologiai általános összefoglalás. Költői szabályok feldolgozása az Ars poetikából. Philosophiai okulások Ciceróból. Latin fejtegetések.

Görög ny. Szavak. Mondat- és stiluselemzés. Régészeti, irodalomtörténeti, mythologiai általános összefoglalások. A homéri világból képek. Fordítás.

Német ny. Mondat- és stiluselemzés. Aesthetikai, irodalomtörténeti és műelméleti általános összefoglalás. Fordítás.

Történelem. Művelődés- és alkotmánytörténeti összefoglalások. Egyes fejlődési processusok kifejtése. Synchronistikus táblázatok. Chronologia. Főbb események megvilágítása a világhistóriával szemben. Világhistória a magyar történet keretében. Összehasonlítások. Magánolvasmányok feldolgozása.

Természettan és Matematikából. Mint a VII. osztályban.

Philosophia. Fogalom, ítélet és következtetések alkotása. Példák a methodikához és systemához.

Megkísérlettük e tervezetben a diariumi leczkéknek jelszókbán való összefoglalását. Hasonlóan járhat el a görög-pótló tantárgy és francia nyelv tanára. Véleményünk szerint nagy áttekintését nyújtja annak, mint lehet a szóbeli oktatást az ifjúság lelkében elmélyíteni. Röviden még azt óhajtjuk megjegyezni, hogy a diarium ellenőrzése kétféle lehet: 1. Hetenkinti áttekintése és a reá vonatkozó megjegyzések nyilvánítása. 2. Az iskolában egy héten kétszer áttekintése, egyes tételek felolvasása és corrigálása. Az egész alig egy-egy órai munka. Mindezenetre a legelőnyösebb azonban az első.

(Nagybánya.)

MORVAY Győző.